

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 27.11.2013
COM(2013) 821 final

2013/0407 (COD)

Predlog

DIREKTIVA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

**za krepitev nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju v
kazenskem postopku**

{SWD(2013) 478 final}

{SWD(2013) 479 final}

{SWD(2013) 500 final}

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. OZADJE PREDLOGA

1.1. Uvod

1. Ta predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta je namenjen krepitvi nekaterih vidikov pravice osumljenih ali obdolženih oseb v kazenskih postopkih na celotnem območju Evropske unije, da veljajo za nedolžne, dokler jim ni dokazana krivda s pravnomočno sodbo, in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju.
2. Ob upoštevanju člena 82(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije („PDEU“) bi morale biti vzajemno priznavanje temelj pravosodnega sodelovanja, kar pomeni, da bi bilo treba sodne odločbe, sprejete v eni državi članici, v drugih državah članicah šteti kot enakovredne, ne glede na to, kje so sprejete, in tako izvršljive povsod po EU. Pravosodno sodelovanje mora temeljiti na medsebojnem zaupanju med različnimi pravosodnimi sistemi, pri čemer ima mnenje, da pravice osumljenih ali obdolženih oseb niso upoštevane na vsaki stopnji sojenja, nesorazmerno škodljiv učinek na medsebojno zaupanje in posledično na pravosodno sodelovanje.
3. V zvezi s tem je bila v stockholmskem programu¹ močno poudarjena krepitev pravic posameznikov v kazenskem postopku. Evropski svet je tako v točki 2.4 pozval Komisijo, naj predloži predloge za postopni pristop k okrepitvi pravic osumljenih ali obdolženih oseb z določitvijo minimalnih standardov na področju pravic do poštenega sojenja.
4. Trije ukrepi so že bili sprejeti: Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih², Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku³, Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemom prostosti⁴. Ukrepi za varstvo ranljivih oseb, osumljenih ali obdolženih v kazenskih postopkih, so predstavljeni kot paket s to pobudo, skupaj z direktivo o začasni brezplačni pravni pomoči za osumljene ali obdolžene osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, in brezplačni pravni pomoči v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje.
5. Poleg tega je 14. junija 2011 Komisija objavila Zeleno knjigo o izvajanju kazenskopravne zakonodaje EU na področju pripora za razmislek o možnostih za krepitev medsebojnega zaupanja in uporabi načela vzajemnega priznavanja na področju pridržanja, v skladu z dejavnostmi in v mejah pristojnosti EU.
6. Namen celotne agende Komisije o procesnih pravicah je zagotoviti spoštovanje pravice do poštenega sojenja v Evropski uniji. Načelo domneve nedolžnosti, skupaj s povezanimi pravicami, prispeva k zagotavljanju pravice do poštenega sojenja. Različne pravice osumljenih ali obdolženih oseb v kazenskih postopkih, ki so jih v zadnjih nekaj letih vzpostavile navedene direktive EU, kot je pravica do tolmačenja

¹ UL C 115, 4.5.2010, str. 1.

² UL L 280, 26.10.2010, str. 1.

³ UL L 142, 1.6.2012, str. 1.

⁴ UL L 294, 6.11.2013, str. 1.

in prevajanja, pravica do obveščenosti ter pravica do dostopa do odvetnika niso same po sebi cilj. Te pravice zasledujejo višji cilj; so orodje za udejanjanje načela poštenega sojenja. Domneva nedolžnosti in z njo povezane pravice prispevajo k temu načelu. V primeru vztrajnega kršenja domneve nedolžnosti v državah članicah ciljev agende o procesnih pravicah ne bi bilo mogoče v celoti doseči.

7. Iz tega razloga je Evropski svet v stockholmskem programu izrecno pozval Komisijo, naj obravnava vprašanje domneve nedolžnosti.
8. Komisija je vprašanja temeljito proučila v svoji oceni učinka in ugotovila, da je ukrep o nekaterih vidikih domneve nedolžnosti potreben, da se okrepi ta temeljna pravica. Splošni cilji ukrepov, ki so že bili sprejeti na področju procesnih pravic v kazenskem postopku, vključno s ključnim instrumentom, Direktivo o pravici do dostopa do odvetnika, še vedno zahtevajo, da je minimalna raven varstva načela domneve nedolžnosti zagotovljena v vseh državah članicah EU.
9. Ta predlog temelji na členu 82(2) PDEU. Navedeni člen določa, da lahko „Evropski parlament in Svet [...] z direktivami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, določita minimalna pravila, potrebna za lažje vzajemno priznavanje sodb in sodnih odločb ter policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah s čezmejnimi posledicami. V teh pravilih se upoštevajo razlike med pravnimi sistemi in izročili držav članic.

Pravila se nanašajo na:

(a) vzajemno dopustnost dokazov med državami članicami;

(b) pravice posameznikov v kazenskem postopku;

(c) pravice žrtev kaznivih dejanj;

(d) [...].“

10. Trenutni predlog bo prispeval tudi h krepitvi pravnih jamstev, ki ščitijo posameznike v postopkih, ki jih vodi Evropsko javno tožilstvo. Pred kratkim predstavljen predlog za Uredbo Sveta⁵ pojasnjuje, da ima osumljena oseba vse pravice, ki jih zagotavlja zakonodaja EU ter druge pravice, ki neposredno izhajajo iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina), ki jo je treba uporabljati v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo in se izrecno sklicuje na pravico do domneve nedolžnosti. Z uvedbo okrepljenih standardov o domnevi nedolžnosti v sedanjem predlogu, so okrepljena tudi procesna jamstva, ki se uporabljajo v postopku pred Evropskim javnim tožilstvom.
11. Člen 6(3) Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: PEU) določa, da temeljne pravice, kakor jih zagotavlja Evropska Konvencija o človekovih pravicah (v nadaljnjem besedilu: EKČP) in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam, spadajo med splošna načela prava EU. Člen 6(1) PEU določa, da Evropska unija priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine, ki ima enako pravno veljavnost kot PDEU in PEU. Listina velja za institucije in države članice EU, ko izvajajo pravo Unije, na primer pri pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah v Evropski uniji.
12. Člen 47 Listine določa pravico do poštenega sojenja. Člen 48 zagotavlja pravico do domneve nedolžnosti, ki ima enak pomen in področje uporabe kot pravica,

⁵

Predlog Uredbe Sveta o ustanovitvi Evropskega javnega tožilstva, COM(2013) 534 final, z dne 17. julija 2013.

zagotovljena s členom 6(2) EKČP⁶. Člen 6(2) EKČP določa, da kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni dokazana v skladu z zakonom. Člen 11(1) Splošne deklaracije o človekovih pravicah to načelo varuje z enakim besedilom. Člen 14(2) Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (MPDPP)⁷ vsebuje zelo podobne določbe.

13. Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljnjem besedilu: ESČP) razlaga področje uporabe člena 6 EKČP. Sodišče je večkrat ugotovilo, da ta člen velja tudi za predkazenski postopek⁸ ter da osumljenci ali obdolženci uživajo pravice iz člena 6 EKČP že v začetnih fazah policijskega zaslišanja⁹. Odločilo je tudi, da je treba ta jamstva uporabljati za priče, kadar so v resnici osumljene kaznivega dejanja, saj je formalna opredelitev osebe nebitvena¹⁰.
14. Načelo domneve nedolžnosti se je razvijalo z leti. ESČP je ugotovilo, da člen 6(2) EKČP ureja tri ključne zahteve¹¹: pravico osebe, da je javni organi v javnosti ne označijo za krivo pred pravnomočnostjo sodbe¹², da je breme dokazovanja krivde na tožilstvu in da se vsak razumen dvom glede krivde razlaga v korist obdolženca, ter pravica obdolženca, da je seznanjen z obtožbo. ESČP priznava tudi obstoj povezave med domnevo nedolžnosti in ostalimi pravicami poštenega sojenja, in sicer, če so takšne ostale pravice kršene, je nedvomno ogrožena tudi domneva nedolžnosti: pravica zoper samoobtožbo, pravica do nesodelovanja in do molka¹³ ter pravica do svobode (da se pred sojenjem ne odredi pripor)¹⁴.
15. Pravica biti navzoč na sojenju je bistvena pravica do obrambe. Pravica obdolženca biti osebno navzoč na sojenju je del pravice do poštenega sojenja iz člena 6 EKČP, kakor jo razlaga ESČP¹⁵. Krepitev te pravice bo torej prispevala k okrepitvi pravice do poštenega sojenja.
16. Pravica do obveščenosti o obtožbi je zajeta v Direktivi 2012/13/EU o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku in zato ni zajeta v tej direktivi. Pripor pred sojenjem je predmet ločenih pobud¹⁶ in zato ni obravnavan v tej direktivi. Vsi drugi navedeni vidiki načela domneve nedolžnosti ali povezane z njim, so obravnavani v tem predlogu.

⁶ UL C 303, 14.12.2007, str. 30. Pojasnila k Listini o temeljnih pravicah.

⁷ 999 U.N.T.S. 171. MPDPP je mednarodna konvencija o državljanskih in političnih pravicah, dana na voljo za podpis z resolucijo Generalne skupščine Združenih narodov 16. decembra 1966, ki so jo ratificirale vse države članice EU in je zato zanje po mednarodnem pravu zavezujoča.

⁸ *Salduz proti Turčiji* (sodba z dne 27. novembra 2008, vloga št. 36391/02, odstavek 50).

⁹ *Idem*, odstavek 52.

¹⁰ *Brusco proti Franciji*, (sodba z dne 14. oktobra 2010, vloga št. 1466/07, odstavek 47).

¹¹ *Barberà, Messegué in Jabardo proti Španiji* (sodba z dne 6. decembra 1988, vloge št. 10588/83, 10589/83 in 10590/83). Glej tudi *Alenet de Ribemont proti Franciji* (sodba z dne 10. februarja 1995, vloga št. 15175/89).

¹² *Minelli proti Švici* (sodba z dne 25. marca 1983, vloga št. 8660/79).

¹³ *Funke proti Franciji* (sodba z dne 25. februarja 1993, vloga št. 10828/84), *Murray proti Združenemu kraljestvu* (sodba z dne 8. februarja 1996, vloga št. 18731), *Saunders proti Združenemu kraljestvu* (sodba z dne 17. decembra 1996, vloga št. 19187/91).

¹⁴ Razen kadar javni interes upravičuje odstopanje od pravice do svobode, glej *Kudla proti Poljski* (sodba z dne 26. oktobra 2010, vloga št. 30210/96).

¹⁵ *Colozza proti Italiji* (sodba z dne 12. februarja 1985, vloga št. 9024/80).

¹⁶ COM(2011) 327 final, 14.6.2011. Temi, obravnavani v zeleni knjigi, sta bili pripor pred sojenjem in vzajemno priznavanje sodnih odločb, ki se nanašajo na nadzorne ukrepe z odvzemom prostosti, in sodnih odločb, ki se nanašajo na nadzorne ukrepe brez odvzema prostosti. Komisija je prejela 81 odgovorov držav članic, civilne družbe in nevladnih organizacij. Povzetek odgovorov je bil objavljen na spletni strani Komisije. http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/110614_en.htm. Glej tudi Okvirni sklep 2009/829/PNZ z dne 23. oktobra 2009 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odločb o nadzornih ukrepih med državami članicami Evropske unije kot alternativni začasemu priporu (UL L 294, 11.11.2009, str. 20).

17. Ta direktiva določa minimalne zahteve na ravni EU glede nekaterih vidikov pravice osumljenih ali obdolženih oseb, da veljajo za nedolžne, v skladu s stockholmskim programom in sodno prakso ESČP. Tako spodbuja uporabo Listine, zlasti členov 6, 47 in 48 Listine, ter nadgrajuje člen 6 EKČP, kot ga razlaga ESČP.

1.2. REZULTATI POSVETOVANJ Z ZAINTERESIRANIMI STRANMI IN OCENA UČINKA

18. Posvetovanja z interesnimi skupinami so potekala ob več priložnostih.
19. Leta 2006 je Komisija objavila zeleno knjigo¹⁷ o domnevi nedolžnosti. V tistem času se je 11 držav članic odzvalo na posvetovanje, neodvisni strokovnjaki in strokovni delavci pa so ob tej priložnosti poudarili spodkopavanje načela domneve nedolžnosti ter poudarili, zlasti glede preiskav proti nedržavljanom ali nerezidentom, da se zdi načelo „domneve krivde“ vedno bolj dopustno v nacionalnih sistemih.
20. Komisija je bila v stiku tudi z najvplivnejšimi interesnimi skupinami in je upoštevala rezultate posvetovanj o drugih pobudah, ki so priložene temu paketu.
21. Na sestanku strokovne skupine za kazensko pravno politiko EU z dne 23. januarja 2013 je Komisija zbrala stališča akademikov, strokovnih delavcev, sodnikov, zagovornikov in tožilcev o tej temi.
22. Poleg tega je 19. februarja 2013 potekalo srečanje s predstavniki ministrstev za pravosodje držav članic in Hrvaške, ki je bilo posebej posvečeno domnevi nedolžnosti.
23. V okviru študije, izvedene za pripravo ocene učinka, priložene temu predlogu, je bila dne 27. februarja 2013 opravljena spletna anketa, ki je bila objavljena na spletišču GD za pravosodje in Evropske pravosodne mreže. Vse najvplivnejše interesne skupine so bile obveščene o tej anketi prek elektronske pošte in prejetih je bilo več kot 100 odgovorov. Anketa ni bila osredotočena samo na pravni položaj v zvezi z varstvom pravice do domneve nedolžnosti v državah članicah, ampak predvsem na njeno delovanje v praksi. Ugotovitve te ankete so bile vključene v Prilogo III k oceni učinka, priloženi temu predlogu. Ocena učinka je na voljo na spletnem naslovu [<http://ec.europa.eu/governance>]. Dokazala je, da je raven jamstev v zakonodaji držav članic na splošno sprejemljiva in zdi se, da na tem področju ni sistemskih težav. Vendar pa je še vedno nekaj elementov, glede katerih bi bilo treba okrepiti pravna jamstva. Poleg tega v Evropski uniji še vedno prepogosto prihaja do kršitev domneve nedolžnosti.

2. PRAVNI ELEMENTI PREDLOGA

2.1. POSEBNE DOLOČBE

Člen 1 – Vsebina

24. Cilj direktive je določitev minimalnih pravil glede nekaterih vidikov pravice osumljenih ali obdolženih oseb, da veljajo za nedolžne, dokler njihova krivda ni dokazana s pravnomočno sodbo. Ta direktiva zajema naslednje pravice: pravica osebe, da je javni organi pred pravnomočnostjo sodbe v javnosti ne označijo za krivo, načelo, da je breme dokazovanja krivde na tožilstvu in da se vsak razumen dvom glede krivde razlaga v korist obdolženca, pravica zoper samoobtožbo, pravica

¹⁷ COM(2006) 174 final, 26.4.2006.

do nesodelovanja in pravica do molka. Pravica biti navzoč na sojenju je tudi obravnavana v tej direktivi.

Člen 2 – Področje uporabe

25. Direktiva se uporablja za osumljene ali obdolžene osebe v kazenskih postopkih od samega začetka kazenskega postopka, celo še preden pristojni organi osumljence seznani, da so osumljeni ali obdolženi storitve kaznivega dejanja. Uporablja se do zaključka postopka, tj. do izdaje pravnomočne sodbe.
26. Pravica do domneve nedolžnosti zajema različne potrebe in stopnje varstva v zvezi s fizičnimi in pravnimi osebami, kot to priznava sodna praksa Sodišča EU na področju pravice zoper samoobtožbo¹⁸. V tej direktivi so upoštevane te razlike in zato se uporablja le za fizične osebe.
27. Varstvo pravice pravnih oseb do domneve nedolžnosti je kljub temu zagotovljeno z veljavnimi jamstvi iz nacionalne zakonodaje in zakonodaje Unije, kakor jih razlagajo nacionalna sodišča in Sodišče Evropske Unije, in z EKČP, kakor jo razlaga ESČP.
28. V zvezi s posredovanjem prava Unije je zato ohranjen in upoštevan postopni pristop, zlasti na področju pravic posameznikov v kazenskem postopku. Prihodnje pobude na tem področju bodo obravnavane glede na razvoj nacionalne zakonodaje in sodne prakse.

Člen 3 – Domneva nedolžnosti

29. Ta določba določa pravico do domneve nedolžnosti.

Člen 4 – Javno označevanje domnevnih storilcev za krive pred obsodbo

30. ESČP je kot enega od temeljnih vidikov načela domneve nedolžnosti določilo, da sodišče ali javni uslužbenec ne sme javno označiti osumljene ali obdolžene osebe za krivo očitane kaznivega dejanja, če ji še niso sodili in še ni bila obsojena s pravnomočno sodbo¹⁹. To načelo bi v skladu s sodno prakso ESČP moralo veljati tudi za vse javne organe²⁰. V obeh primerih bi namreč javnost lahko domnevala, da je oseba kriva, prav tako pa bi to vplivalo na oceno dejstev s strani sodnih organov.
31. To načelo ne posega v možnost objave odločb o naložitvi sankcij, sprejetih v upravnih postopkih, v skladu z nacionalnim pravom.

Člen 5 – Dokazno breme in zahtevani dokazni standard

32. Domneva nedolžnosti temelji na predpostavki, da je dokazno breme na tožilstvu in da se vsak dvom glede krivde razlaga v korist osumljene ali obdolžene osebe (*in dubio pro reo*). To pomeni, da mora sodba temeljiti na dokazih, kot so bili predloženi sodišču, in ne zgolj na navedbah ali domnevah. To ne posega v neodvisnost sodstva pri ugotavljanju krivde osumljenca ali obdolženca. Poleg tega je ESČP priznalo, da se v posebnih in omejenih primerih dokazno breme lahko preloži na obrambo. Ta člen odraža načelo ESČP²¹, ki velja za pravilno ravnovesje med javnim interesom (potrebe pregona) in pravico do obrambe. Ta direktiva ne posega v možnosti obrambe, da predloži dokaze v skladu z veljavnimi nacionalnimi predpisi.

¹⁸ Glej med drugim sodbi v zadevi C-301/04 P, Komisija proti SGL Carbon, ZOdl. 2006, str. I-5915, in zadevi T-112/98, Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji, Recueil 2001, str. II-732.

¹⁹ Glej *Minelli proti Švici*.

²⁰ Glej *Allenet de Ribemont proti Franciji*.

²¹ Glej med drugim zadeve ESČP *Salabiaku proti Franciji* (sodba z dne 7. oktobra 1988, vloga št. 10519/83), *Barberà, Messegué in Jabardo proti Španiji*, *Telfner proti Avstriji* (sodba z dne 20. marca 2001, vloga št. 33501/96).

Člen 6 in člen 7 – Pravica zoper samoobtožbo in pravica do nesodelovanja ter pravica do molka

33. Ta dva člena določata pravico zoper samoobtožbo in pravico do nesodelovanja ter pravico do molka. Pravica osebe, da ni dolžna izpovedati zoper sebe ali priznati krivde in pravica do nesodelovanja ter pravica do molka so na splošno priznani mednarodni standardi, ki so v središču pojma poštenega sojenja iz člena 6 EKČP²². Njihova utemeljitev je med drugim varstvo obdolženega pred neprimerno prisilo organov, kar prispeva k preprečevanju sodnih zmot in izpolnjuje cilje člena 6 EKČP. „Stopnja prisile“, ki se zoper osumljene ali obdolžene osebe uporabi z namenom, da zagotovijo informacije v zvezi z obtožbami zoper njih, ne more izničiti, niti zaradi varnosti in javnega reda, bistva njihove pravice zoper samoobtožbo in njihove pravice do molka²³. Člen 3 EKČP o prepovedi mučenja, kot ga razlaga ESČP, bi bilo treba v vsakem primeru spoštovati.
34. Pravica zoper samoobtožbo se nanaša predvsem na spoštovanje volje osumljene ali obdolžene osebe, da uporabi pravico do molka, in zlasti predpostavlja, da si tožilstvo v kazenskih zadevah prizadeva, da se obtožnica zoper osumljene ali obdolžene dokaže, ne da bi se pri tem uporabili dokazi, pridobljeni s pomočjo prisile ali pritiska, navkljub nasprotovanju volje osumljencev ali obdolžencev. Poleg tega področje uporabe pravice ni omejeno na primere, ko se je grožnja uporabila zoper obdolženca ali če je bila volja obdolženca neposredno prekoračena na tak ali drugačen način²⁴. V tem smislu je po mnenju ESČP zadevna pravica tesno povezana z domnevo nedolžnosti iz člena 6(2) EKČP.
35. Osumljene ali obdolžene osebe je treba čim prej obvestiti o pravici do molka, kot je to določeno v Direktivi 2012/13/EU. Takšno obvestilo mora vsebovati tudi informacije o vsebini pravice do molka ter o posledicah odpovedi tej pravici in o posledicah njenega uveljavljanja.
36. Vse negativne posledice dejstva, da osumljene ali obdolžene osebe uveljavljajo navedene pravice bi bilo treba izključiti. Pravica bi bila le navidezna, če bi za osumljence ali obdolžence obstajala bojazen, da se bo njihovo nesodelovanje ali molk kasneje v kazenskih postopkih lahko uporabilo zoper njih. To je edini način, na katerega se osumljenim ali obdolženim osebam zagotovi učinkovito uresničevanje navedenih pravic brez strahu, da bi se to lahko uporabilo zoper njih na poznejši stopnji. Zato Direktiva zagotavlja tudi posebno in takojšnje pravno sredstvo, na podlagi katerega je uporaba dokazov, pridobljenih s kršitvijo teh pravic, izključena, razen v izjemnih primerih, ko uporaba takšnih dokazov ne vpliva na splošno poštenost postopka²⁵.
37. Dejstvo, da uresničevanje teh pravic ne bi smelo imeti negativnih posledic in da se ne bi smelo uporabiti zoper osumljene ali obdolžene osebe v poznejši fazi kazenskega postopka, ne bi smelo državam članicam preprečevati, da upoštevajo kooperativno vedenje pri odločanju o konkretnih sankcijah, ki naj bi jih naložile.

Člen 8 in člen 9 – Pravica biti navzoč na sojenju

²² Glej med drugim sodbe ESČP v zadevah *Funke proti Franciji*, *Murray proti Združenem kraljestvu*, *Saunders proti Združenem kraljestvu*, *Heaney in McGuinness proti Irski* (sodba z dne 21. decembra 2000, vloga št. 34720/97), *Jalloh proti Nemčiji* (sodba z dne 11. julija 2006, vloga št. 54810/00).

²³ Glej *Heaney in McGuinness proti Irski*, odstavek 55 in 58.

²⁴ Glej *Allan proti Združenem kraljestvu* (sodba z dne 5. novembra 1992, vloga št. 48539/99, odstavek 50).

²⁵ Glej *Allan proti Združenemu kraljestvu*, odstavek 42.

38. Če oseba na sojenju ni navzoča, so ogrožene njene pravice do obrambe. Obdolženec v takem primeru ne more ne podati svoje različice dejstev sodišču niti ni zmožen predložiti ustreznih dokazov. Zato je lahko spoznan za krivega, ne da bi imel možnost ugovarjati razlogom za takšno obsodbo.
39. Pravica obdolženca biti navzoč na sojenju ali do odpovedi takšni pravici, potem ko je bil o njej poučen, je nepogrešljiva za uresničevanje pravic do obrambe.
40. V členu 8 je določena obveznost držav članic, da zagotovijo pravico do navzočnosti na sojenju v vsakem postopku, v katerem se odloča o vprašanju krivde obdolžene osebe (tako v primeru obsodilne kot oprostilne sodbe). Navzočnost osumljenca ali obdolženca v tem trenutku kazenskega postopka je še zlasti pomembna zaradi posledic, ki bi jih tak trenutek lahko imel.
41. Člen 8 določa pravico obdolženca, ki jo je določilo ESČP, da sme biti navzoč na sojenju, in določa tudi omejene izjeme od te pravice v skladu z Listino, EKČP in pravom EU²⁶. Če so pogoji iz člena 8 izpolnjeni, nič ne preprečuje državam članicam, da za najpogostejše prekrške uporabijo „poenostavljene postopke“. Člen 9 določa, da je treba v primerih, ko pravica biti navzoč na sojenju ni bila spoštovana, zagotoviti pravno sredstvo (kot ga je določilo ESČP) v obliki obnove postopka²⁷.

Člen 10 – Pravna sredstva

42. ESČP dosledno meni, da je najustreznejša oblika odprave krivice zaradi kršitve pravice do poštenega sojenja iz člena 6(2) Evropske konvencije o človekovih pravicah, da se osumljene ali obdolžene osebe, če je mogoče, postavi v položaj, v katerem bi bile, če njihove pravice ne bi bile kršene²⁸.

Člen 11 – Zbiranje podatkov

43. Za spremljanje in ocenjevanje uspešnosti in učinkovitosti te direktive je potrebno, da države članice zbirajo podatke v zvezi z uresničevanjem pravic iz te direktive. Zadevni podatki vključujejo podatke, ki jih zabeležijo pravosodni organi in organi pregona v zvezi z vrsto pravnega sredstva, ki se uporabi v primeru kršitve domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju.

Člen 12 – Prepoved poslabšanja položaja

44. Namen tega člena je zagotoviti, da določitev skupnih minimalnih standardov v skladu s to direktivo ne zniža standardov v posameznih državah članicah in da se ohranijo standardi iz Listine in EKČP. Ker ta direktiva določa minimalna pravila v skladu s členom 82 PDEU, lahko države članice svobodno določijo višje standarde od tistih, ki so določeni v tej direktivi.

Člen 13 – Prenos

45. S tem členom se zahteva, da države članice do xx/xx/201x Direktivo prenesejo v nacionalno zakonodajo in do istega dne Komisiji pošljejo besedilo določb, s katerimi jo prenašajo v nacionalno zakonodajo. Glede na enostavnost ukrepov za prenos, ki jih je treba izvesti, Komisija ne zahteva obrazložitvenih dokumentov za izvajanje nalog spremljanja prenosa direktive. Posamezni ukrepi za prenos, ki jih je treba sporočiti, morajo biti takšni, da ne potrebujejo razlage.

²⁶ Glej Okvirni sklep Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 (UL L 81, 27.3.2009, str. 24).

²⁷ *Colozza proti Italiji*.

²⁸ Glej *Teteriny proti Rusiji* (sodba z dne 30. junija 2005, vloga št. 11931/03, odstavek 56), *Jeličić proti Bosni in Hercegovini* (sodba z dne 31. oktobra 2006, vloga št. 41183/02, odstavek 53), in *Mehmet and Suna Yiğit proti Turčiji* (sodba z dne 17. julija 2007, vloga št. 52658/99, odstavek 47), *Salduz proti Turčiji*, odstavek 72.

Člen 14 – Začetek veljavnosti

46. Ta člen določa, da bo začela Direktiva veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

2.2. NAČELO SUBSIDIARNOSTI

47. V zakonodajah držav članic obstajajo pomembne razlike glede pravice do domneve nedolžnosti in vseh njenih vidikov. Sodna praksa ESČP kaže, da stalno prihaja do kršitev domneve nedolžnosti in z njo povezanih pravic do poštenega sojenja. To vodi do pomanjkanja medsebojnega zaupanja med pravosodnimi organi različnih držav članic EU. Zato pravosodni organi niso naklonjeni medsebojnemu sodelovanju. Ocena učinka, priložena temu predlogu, kaže, da ESČP samo ne more zagotavljati celovitega varstva domneve nedolžnosti. Nekaterih vidikov domneve nedolžnosti ESČP že dolgo ni obravnavalo oziroma ni obsežno obravnavalo, postopek za odpravo kršitev pred ESČP pa se začne šele ex post, po izčrpanju vseh notranjih pravnih sredstev. Ta direktiva bo dopolnila jamstva, ki jih je določilo ESČP, in zagotovila, da je domneva nedolžnosti zaščitena od začetka kazenskega postopka, vključno z možnostjo uporabe mehanizmov pravnih sredstev EU.
48. Ker države članice same ne morejo zadovoljivo doseči cilja predloga, ki je spodbuditi medsebojno zaupanje, je treba ukrepati na ravni Evropske unije, s čimer bodo vzpostavljeni dosledni skupni minimalni standardi, ki se bodo uporabljali v vsej Evropski uniji. To je bilo potrjeno s stockholmskim programom, v katerem je Evropski svet pozval Komisijo, naj obravnava vprašanje domneve nedolžnosti. Predlog bo približal procesna pravila držav članic glede nekaterih vidikov pravice do domneve nedolžnosti in glede pravice biti navzoč na sojenju v kazenskih postopkih, s ciljem okrepitve medsebojnega zaupanja. Predlog je zato skladen z načelom subsidiarnosti.

2.3. NAČELO SORAZMERNOSTI

49. Predlog je skladen z načelom sorazmernosti v tem, da ne presega minimuma, ki je potreben za doseganje navedenega cilja na evropski ravni. Predlog ureja samo nekatere vidike domneve nedolžnosti, ki so bolj neposredno povezani z delovanjem instrumentov vzajemnega priznavanja ter s policijskim sodelovanjem in sodelovanjem sodstva v kazenskih zadevah. Poleg tega je omejen na fizične osebe. To je v skladu s postopnim pristopom posredovanja EU na področju procesnih pravic v kazenskih zadevah in potrebo po sorazmernih ukrepih.

3. PRORAČUNSKE POSLEDICE

50. Ta predlog ne vpliva na proračun EU.

Predlog

DIREKTIVA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA**za krepitev nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku**

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti člena 82(2)(b) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora²⁹,

ob upoštevanju mnenja Odbora regij³⁰,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Namen te direktive je okrepiti pravico do poštenega sojenja v kazenskih postopkih z določitvijo minimalnih pravil glede nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju.
- (2) Z določitvijo minimalnih pravil o varstvu procesnih pravic osumljenih ali obdolženih oseb bi morala ta direktiva okrepiti zaupanje držav članic v sisteme kazenskega pravosodja drugih držav članic in tako pripomoči k lažjemu vzajemnemu priznavanju odločb v kazenskih zadevah. Takšna skupna minimalna pravila bi prav tako morala odpraviti ovire za prosto gibanje državljanov na ozemlju držav članic.
- (3) V stockholmskem programu³¹ je bila močno poudarjena krepitev pravic posameznikov v kazenskem postopku. V točki 2.4 stockholmskega programa je Evropski svet pozval Komisijo, naj predloži predloge za postopni pristop k okrepitvi pravic osumljenih ali obdolženih oseb. Agenda EU o procesnih pravicah je zasnovana tako, da deluje kot celota in njene koristi se bodo lahko v celoti ocenile šele, ko bodo izvedeni vsi njeni sestavni deli.
- (4) Svet je v stockholmskem programu pozval Komisijo, naj preuči nadaljnje elemente minimalnih procesnih pravic osumljenih ali obdolženih oseb ter oceni, ali je treba za boljše sodelovanje na tem področju preučiti tudi druga vprašanja, na primer domnevo nedolžnosti.
- (5) Trije ukrepi so že bili sprejeti: Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta³², Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta³³ ter Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta³⁴.

²⁹ UL C, , str. .

³⁰ UL C, , str. .

³¹ UL C 115, 4.5.2010, str. 1.

³² Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih (UL L 280, 26.10.2010, str. 1).

- (6) Ta direktiva bi se morala uporabljati le v kazenskih postopkih. Upravni postopki, v katerih se izrečejo sankcije, kot so konkurenčni, trgovinski in davčni postopki ter postopki v zvezi s finančnimi storitvami in druge preiskave, ki jih upravni organi vodijo v zvezi s temi postopki, ter civilni postopki, niso zajeti v tej direktivi.
- (7) Ta direktiva bi morala olajšati praktično uporabo pravice do domneve nedolžnosti in vseh njenih različnih vidikov ter tudi pravice biti navzoč na sojenju, in sicer zaradi varstva pravice do poštenega sojenja.
- (8) Ta direktiva bi se morala uporabljati za fizične osebe, ki so osumljene ali obdolžene kaznivega dejanja. Ta direktiva bi se morala uporabljati v vseh fazah postopka, še celo preden pristojni organi države članice z uradnim obvestilom ali drugače navedene osebe seznani, da so osumljene ali obdolžene storitve kaznivega dejanja, pa do konca postopka.
- (9) Ta direktiva priznava različne potrebe in ravni varstva nekaterih vidikov pravice do domneve nedolžnosti, kar zadeva fizične in pravne osebe. Varstvo v zvezi s fizičnimi osebami se odraža v obsežni sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice. Sodišče Evropske unije pa je priznalo, da pravice, ki izhajajo iz domneve nedolžnosti, pravnim osebam ne pripadajo na enak način kot fizičnim osebam.
- (10) Glede na sedanje stanje razvoja nacionalnih zakonodaj in sodne prakse na nacionalni ravni in na ravni Sodišča, je še prezgodaj, da bi sprejeli predpise na ravni Unije, ki se nanašajo na pravico pravnih oseb do domneve nedolžnosti.
- (11) Varstvo pravice pravnih oseb, da veljajo za nedolžne, bi bilo treba zagotoviti z obstoječimi zakonskimi jamstvi in sodno prakso, katere razvoj bi moral v prihodnosti določiti oceno potrebe po ukrepanju na ravni Unije.
- (12) „Organi kazenskega pregona in pravosodni organi“ v tej direktivi pomenijo javne organe, ki v skladu z nacionalnim pravom izvajajo pooblastila na področju kazenskega postopka.
- (13) Domneva nedolžnosti je kršena, če sodni ali drugi javni organi s sodno odločbo ali javno izjavo osumljene ali obdolžene osebe označijo, kot bi bile obsojene, ne da bi jim bila predhodno dokazana krivda v skladu z zakonom.
- (14) Dokazno breme nosi tožilstvo, vsak dvom glede krivde pa se razlaga v korist obdolženca. Tako bo domneva nedolžnosti kršena, če je dokazno breme preneseno s tožilstva na obrambo, brez poseganja v morebitne pristojnosti sodišča za ugotavljanje dejstev po uradni dolžnosti in brez poseganja v neodvisnost sodstva pri ugotavljanju krivde osumljenca ali obdolženca.
- (15) Vendar v nekaterih primerih prenos dokaznega bremena na obrambo ne bi smel biti nezdržljiv z domnevo nedolžnosti, če so zagotovljena nekatera jamstva. Zagotoviti bi bilo treba, da so dejanske ali pravne domneve razumno omejene, pri čemer je treba upoštevati težo zadevnega primera, in da se jih da ovreči z npr. novimi dejstvi glede olajševalnih okoliščin ali na podlagi višje sile.
- (16) Pravica posameznika zoper samoobtožbo in pravica do nesodelovanja sta pomemben vidik domneve nedolžnosti. Osumljene ali obdolžene osebe, ki so pozvane, da podajo

³³ Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (UL L 142, 1.6.2012, str. 1).

³⁴ Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemu prostosti (UL L 294, 6.11.2013, str. 1).

izjavo ali odgovorijo na vprašanja, ne bi smele biti prisiljene predložiti dokaze ali dokumente ali posredovati informacij, ki lahko privedejo, da izpovejo zoper same sebe.

- (17) Vsakršno prisilo, ki se uporabi, da bi osumljena ali obtožena oseba navedla take informacije, je treba omejiti. Da bi ugotovili, ali s prisilo niso bile kršene navedene pravice, bi bilo glede na okoliščine primera treba upoštevati naslednje: naravo in stopnjo prisile, uporabljene za pridobitev dokazov, obseg javnega interesa, da je za zadevno kaznivo dejanje uvedena preiskava in izrečena kazen, obstoj ustreznih jamstev v postopku in za katere namene so uporabljeni dokazi, zbrani na tak način. Vendar pa stopnja prisile, ki se uporabi zoper osumljene ali obdolžene osebe z namenom, da se jih prisili k navajanju informacij v zvezi z obtožbami zoper njih, ne sme posegati v bistvo njihove pravice zoper samoobtožbo in njihovo pravico do molka, niti za namene varnosti in varstva javnega reda.
- (18) Pravica zoper samoobtožbo in pravica do nesodelovanja se ne bi smela razširiti na uporabo dokaznega gradiva v kazenskem postopku, ki se lahko pridobi od osumljene ali obdolžene osebe z uporabo zakonitih prisilnih ukrepov, in ki obstaja neodvisno od volje osumljenih ali obdolženih oseb, kot je npr. dokazno gradivo, pridobljeno na podlagi naloga, dokazno gradivo, za katero obstaja pravna obveznost zavarovanja in predložitve na zahtevo, izdihani zrak, kri in urin ter telesno tkivo za testiranje DNK.
- (19) Pravica do molka je pomemben vidik domneve nedolžnosti. Služiti bi morala kot varstvo pred samoobtožbo.
- (20) Pravica zoper samoobtožbo in pravica do nesodelovanja ter pravica do molka bi se morale uporabljati tudi glede vprašanj, ki so bistvena za kaznivo dejanje, za katero je nekdo osumljen ali obdolžen, ne pa npr. v zvezi z vprašanji glede ugotavljanja identitete osumljene ali obdolžene osebe.
- (21) Pravica do poštenega sojenja je eno od osnovnih načel v demokratični družbi. Pravica obdolženca, da je navzoč na sojenju, temelji na navedeni pravici in bi morala biti zagotovljena po vsej Uniji.
- (22) Vendar pa pravica obdolženca, da je navzoč na sojenju, ni absolutna. Obdolženec se lahko pod nekaterimi pogoji izrecno ali molče, vendar nedvoumno, odpove tej pravici.
- (23) Pod nekaterimi natančno določenimi pogoji, ki zagotavljajo dejansko upoštevanje pravice do poštenega sojenja, bi morale biti omogočene, da sojenje, ki se konča z obsodbo ali oprostitvijo, poteka v odsotnosti osumljene ali obdolžene osebe.
- (24) Ta direktiva ne bi smela urejati oblik in načinov ter procesnih zahtev, ki se uporabijo za doseg rezultata, opredeljenih v zvezi s pravico biti navzoč na sojenju, saj se za njihovo določitev uporabljajo nacionalna prava držav članic.
- (25) Pri ugotavljanju, ali je bil način obveščanja ustrezen, da se je oseba seznanila s sodnim postopkom, bi lahko posebno pozornost po potrebi namenili tudi prizadevanju zadevne osebe, da prejme informacije, ki so nanjo naslovljene.
- (26) Načelo učinkovitosti prava EU zahteva, da države članice uvedejo ustrezna in učinkovita pravna sredstva v primeru kršitve pravice, ki je posameznikom zagotovljena s pravom Unije. Če je to mogoče, bi morale učinkovito pravno sredstvo v primeru kršitve katerega koli načela, določenega s to direktivo, učinkovati tako, da se osumljena ali obdolžena oseba vrne v položaj, v katerem bi bila, če do kršitve ne bi prišlo.

- (27) Za spremljanje in ocenjevanje učinkovitosti te direktive bi morale države članice zbrati podatke v zvezi z zagotavljanjem uresničevanja pravic iz te direktive. Takšni podatki bi morali vključevati podatke, ki jih organi pregona in sodni organi zabeležijo v zvezi s pravnim sredstvom, ki se uporabi v primeru kršitve katerega koli od vidikov pravice do domneve nedolžnosti, zajetih s to direktivo, in pravice biti navzoč na sojenju.
- (28) Ta direktiva podpira temeljne pravice in načela, kot so priznani z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah ter Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vključno s prepovedjo mučenja ter nečloveškega in ponižujočega ravnanja, pravico do svobode in varnosti, spoštovanjem zasebnega in družinskega življenja, pravico do osebne celovitosti, otrokovimi pravicami, vključenostjo invalidov, pravico do učinkovitega pravnega sredstva in poštenega sojenja, domnevo nedolžnosti in pravico do obrambe.
- (29) Glede na to, da Direktiva določa minimalna pravila, lahko države članice razširijo pravice iz te direktive, da zagotovijo višjo raven varstva. Takšna višja raven varstva pa ne bi smela ovirati vzajemnega priznavanja sodnih odločb, ki naj bi ga ta minimalna pravila olajšala. Raven varstva ne bi smela biti nikoli nižja od standardov, ki jih zagotavljata Listina Evropske unije o temeljnih pravicah ter Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot so obrazloženi v sodni praksi Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice.
- (30) Ker same države članice same ne morejo zadovoljivo doseči ciljev te direktive, ki je določiti skupna minimalna pravila za nekatere vidike pravice do domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku, in ker se ta cilj zaradi obsega teh ukrepov lažje doseže na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti, kot je določeno v členu 5 Pogodbe o Evropski uniji. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenih ciljev.
- (31) [V skladu s členom 3 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije, sta navedeni državi uradno sporočili, da želita sodelovati pri sprejetju in uporabi te direktive.] ALI [V skladu s členom 1 in 2 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije in brez poseganja v člen 4 navedenega Protokola, navedeni državi ne bosta sodelovali pri sprejetju te direktive, ki zato zanju ne bo zavezujoča in se v njiju ne bo uporabljala.]³⁵
- (32) V skladu s členoma 1 in 2 Protokola št. 22 o stališču Danske, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije, Danska ne sodeluje pri sprejetju te direktive, ki zato zanjo ni zavezujoča in se v njej ne uporablja –

³⁵

Končno besedilo te uvodne izjave direktive bo odvisno od stališča Združenega kraljestva in Irske, sprejetega v skladu z določbami Protokola (št. 21).

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE 1

Vsebina in področje uporabe

Člen 1 *Vsebina*

Ta direktiva določa minimalna pravila o:

- (a) nekaterih vidikih pravice do domneve nedolžnosti v kazenskih postopkih;
- (b) pravici biti navzoč na sojenju v kazenskih postopkih.

Člen 2 *Področje uporabe*

Ta direktiva se uporablja za osumljene ali obdolžene fizične osebe v kazenskih postopkih, do zaključka navedenih postopkov.

POGLAVJE 2

Pravica do domneve nedolžnosti

Člen 3 *Domneva nedolžnosti*

Države članice zagotovijo, da osumljene ali obdolžene osebe veljajo za nedolžne, dokler jim ni v skladu z zakonom dokazana krivda.

Člen 4 *Javno označevanje za krive pred obsodbo*

Države članice zagotovijo, da njihovi javni organi z izjavami za javnost in uradnimi odločitvami osumljenih ali obdolženih oseb pred pravnomočno obsodbo ne označujejo za krive.

Države članice zagotovijo, da se sprejmejo ustrezni ukrepi v primeru kršitve navedene zahteve.

Člen 5 *Dokazno breme in zahtevani dokazni standard*

1. Države članice zagotovijo, da dokazno breme pri ugotavljanju krivde osumljenih ali obdolženih oseb nosi tožilstvo. To ne posega v pristojnosti obravnavnega sodišča, da po uradni dolžnosti ugotavlja dejstva.
2. Države članice zagotovijo, da je vsaka domneva, na podlagi katere se dokazno breme prenese na osumljene ali obdolžene osebe, dovolj pomembna, da upravičuje odstopanje od navedenega načela in da jo je mogoče ovreči.

Za ovrženje take domneve zadostuje, da obramba predloži dovolj dokazov, s katerimi vzbudi razumen dvom glede krivde osumljene ali obdolžene osebe.

3. Države članice zagotovijo, da – če obravnavno sodišče poda oceno glede krivde osumljene ali obdolžene osebe in obstaja razumen dvom o krivdi zadevne osebe, se zadevna oseba izpusti.

Člen 6

Pravica zoper samoobtožbo in pravica do nesodelovanja

1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico zoper samoobtožbo in pravico do nesodelovanja v kazenskih postopkih.
2. Pravici iz odstavka 1 se ne nanašata na uporabo tistega dokaznega gradiva v kazenskem postopku, ki se od osumljene ali obdolžene osebe lahko pridobi z uporabo zakonitih prisilnih ukrepov in je na voljo neodvisno od volje osumljene ali obdolžene osebe.
3. Uresničevanje pravice zoper samoobtožbo ali pravice do nesodelovanja se ne uporabi proti osumljeni ali obdolženi osebi v poznejši fazi postopka in se ne šteje kot potrditev dejstev.
4. Dokazi, pridobljeni s kršitvijo tega člena, niso dopustni, razen če uporaba takšnih dokazov ne bi vplivala na splošno poštenost postopka.

Člen 7

Pravica do molka

1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico do molka, ko jih policija ali drugi organi kazenskega pregona ali pravosodni organi zaslišujejo v zvezi s kaznivimi dejanji, katerih storitve so osumljene ali obdolžene.
2. Države članice nemudoma obvestijo osumljene ali obdolžene osebe o njihovi pravici do molka in jim pojasnijo njeno vsebino ter posledice odpovedi tej pravici in posledice njenega uveljavljanja.
3. Uresničevanje pravice do molka se ne uporabi proti osumljeni ali obdolženi osebi v poznejši fazi postopka in se ne šteje kot potrditev dejstev.
4. Dokazi, pridobljeni s kršitvijo tega člena, niso dopustni, razen če uporaba takšnih dokazov ne bi vplivala na splošno poštenost postopka.

POGLAVJE 3

Pravica biti navzoč na sojenju

Člen 8

Pravica biti navzoč na sojenju

1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico biti navzoče na svojem sojenju.
2. Države članice lahko določijo možnost, v skladu s katero obravnavno sodišče lahko odloči o krivdi osumljenca ali obdolženca v njegovi odsotnosti, pod pogojem, da je bila osumljena ali obdolžena oseba:
 - (a) pravočasno
 - (i) osebno povabljena in tako obveščena o predvidenem datumu in kraju sojenja, ali dejansko kako drugače uradno obveščena o predvidenem datumu in kraju sojenja, in

sicer tako, da je mogoče nedvoumno sklepati, da je bila ta oseba seznanjena z načrtovanim sojenjem,

ter

- (ii) obveščena, da se odločitev lahko sprejme, tudi če se sojenja ne udeleži, ali
 - (b) seznanjena z načrtovanim sojenjem in je pooblastila pravnega zastopnika, ki ga je imenovala sama ali ga je imenovala država, da jo zastopa na sojenju, in jo je ta zastopnik na sojenju dejansko zastopal.
3. Če pogoji iz odstavka 2 niso izpolnjeni, država članica lahko izvrši odločbo iz navedenega odstavka, če je oseba, potem ko ji je bila vročena odločba in je bila izrecno obveščena o pravici do pritožbe ali obnove postopka, na katerem ima pravico sodelovati in ki omogoča, da se ponovno odloči o vsebini zadeve, vključno s preizkušanjem novih dokazov, ter lahko privede do spremembe prvotne odločbe:
- (a) izrecno izjavila, da ne izpodbija odločbe,
- ali
- (b) ni zahtevala obnove postopka ali vložila pritožbe v ustreznem roku.

Člen 9

Pravica do obnove postopka

Če osumljene ali obdolžene osebe niso bile prisotne na sojenju iz člena 8(1) in pogoji iz člena 8(2) in (3) niso izpolnjeni, države članice zagotovijo, da ima zadevna oseba pravico do obnove postopka, na katerem ima pravico biti navzoča in ki omogoča, da se ponovno odloči o vsebini zadeve, vključno s preizkušanjem novih dokazov, ter lahko privede do spremembe prvotne odločbe.

POGLAVJE 4

Splošne in končne določbe

Člen 10

Pravna sredstva

1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene ali obdolžene osebe v primeru kršitev pravic iz te Direktive na voljo učinkovita pravna sredstva.
2. Če je to mogoče, pravno sredstvo učinkuje tako, da se osumljena ali obdolžena oseba vrne v položaj, v katerem bi bila, če do kršitve ne bi prišlo, z namenom ohranjanja pravice do poštenega sojenja in pravice do obrambe.

Člen 11

Zbiranje podatkov

Države članice do [...] in nato vsaka tri leta Komisiji sporočijo zanesljive podatke, ki kažejo, kako so zagotavljale izvrševanje pravic iz te direktive.

Člen 12

Prepoved poslabšanja položaja

Ta direktiva v nobenem primeru ne pomeni omejevanja ali odstopanja od pravic in procesnih jamstev, zagotovljenih v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah, Evropski konvenciji o

varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih ustreznih določbah mednarodnega prava ali zakonih katere koli države članice, ki zagotavljajo višjo raven varstva.

Člen 13

Prenos v nacionalno zakonodajo

1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do [18 mesecev po objavi te direktive]. Komisiji nemudoma sporočijo besedilo navedenih predpisov.

Države članice se v sprejetih ukrepih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

2. Države članice Komisiji sporočijo besedilo temeljnih predpisov nacionalne zakonodaje, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

Člen 14

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 15

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice v skladu s Pogodbama.

V Bruslju,

Za Evropski parlament
Predsednik

Za Svet
Predsednik